

ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ- ΕΛΕΓΕΙΟ ΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΤΑΦΟ ΕΝΟΣ ΜΙΚΡΟΥ ΑΓΩΝΙΣΤΗ

ΕΛΕΓΕΙΟ ΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΤΑΦΟ ΕΝΟΣ ΜΙΚΡΟΥ ΑΓΩΝΙΣΤΗ

του Νικηφόρου Βρεττάκου

Πάνω στο χώμα το δικό σου λέμε τ' όνομά μας.
Πάνω στο χώμα το δικό σου σχεδιάζουμε τους
κήπους
και τις πολιτείες μας.
Πάνω στο χώμα σου Είμαστε . Έχουμε πατρίδα.
Έχω κρατήσει μέσα μου την τουφεκιά σου.
Γυρίζει μέσα μου ο φαρμακερός ήχος του
πολυβόλου.
Θυμάμαι την καρδιά σου που άνοιξε κι έρχονται
στο μυαλό μου
κάτι εκατόφυλλα τριαντάφυλλα
που μοιάζουνε σαν ομιλία του απείρου προς τον άνθρωπο.
Έτσι μας μίλησε η καρδιά σου.

Κι είδαμε πως ο κόσμος είναι μεγαλύτερος
κι έγινε μεγαλύτερος για να χωρά η αγάπη.
Το πρώτο σου παιχνίδι , Εσύ.
Το πρώτο σου αλογάκι, Εσύ.
Έπαιξες τη φωτιά. Έπαιξες το Χριστό. Έπαιξες
τον Αϊ Γιώργη και το Διγενή.
Έπαιξες τους δείχτες του ρολογιού που
κατεβαίνουν τα μεσάνυχτα.
Έπαιξες τη φωνή της ελπίδας εκεί που δεν
υπήρχε φωνή.
Η πλατεία ήταν έρημη. Η πατρίδα είχε φύγει

[επιστροφή στη κορυφή](#)

ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ- ΜΙΚΡΟΣ ΤΥΜΒΟΣ

Νικηφόρος Βρεττάκος
Μικρός τύμβος
(17 Νοεμβρίου 1973)

Δίχως τουφέκι και σπαθί, με το ήλιο στο μέτωπο,
Υπήρξατε ήρωες και ποιητές μαζί. Είστε το ποίημα.
Απλώνοντας το χέρι μου δεν φτάνει ως εκεί
Που ωραία λουλούδια τις μορφές σας
Λιτανεύει ο αέρας της αρετής. Ω παιδιά μου,

Μπροστά σ' αυτό το ποίημα μετράει μόνο η σιωπή.

ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΑΦΗΓΕΙΤΑΙ

ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΑΦΗΓΕΙΤΑΙ

Ναι, έρχομαι από ΕΚΕΙ
Τι μέρα είναι σήμερα;
Απ' την Τετάρτη μπήκα μέσα.
Τι να σας πω;
Κόσμος πολύς στα κάγκελα, στο δρόμο, στην αυλή,
στα κάγκελα δεμένα χέρια,
χέρια πλακάτ, κεφάλια, όπλα,
τι να σας πω;
Και βέβαια είχε αίμα.
Μήπως έχετε ένα τσιγάρο;
Τ' αφήσαμε ΕΚΕΙ τα τσιγάρα,
πολλά τσιγάρα,
κι ένα ταψί με κριθαράκι που μας έφερε η γριά.
Μήπως έχετε ένα ηρεμιστικό;
Ή, καλύτερα ένα τσιγάρο.
Μα, ναι ... ήμouνα ΕΚΕΙ.
Τι να σας πω;
Δυο χιλιάδες, Τρεις χιλιάδες;
κι άσε τους έξω..
Όχι, το αίμα δεν είναι δικό μου.
Βέβαια, ήμouνα ΕΚΕΙ
απ' την Τετάρτη... ή την Τρίτη;
Στα κάγκελα δεμένα χέρια, πρόσωπα, πλακάτ,
με το φορείο φέραν μια κοπέλα.
Όχι, δεν ξέρω πόσων χρονών.
Όχι, δε φαινότανε το πρόσωπο της.
Όχι, σας λέω, το αίμα δεν είναι δικό μου...
Τι σας έλεγα; Για την κοπέλα.
Όχι, δεν ξέρω πως τη λένε.
Ναι, ήμouνα ΕΚΕΙ.
Κανείς δεν ήθελε να φύγει.
Τα τανκς στεκόντουσαν στην πόρτα,
έξω απ' τα κάγκελα,
όχι, μέσα απ' τα κάγκελα,
όχι.. έξω...
Μα, βέβαια, ήμouνα ΕΚΕΙ.
Τι να σας πω;
Όχι, δε θέλω επίδεσμο, το αίμα δεν είναι από μένα...
Δυο φαντάροι μ' έκρυψαν σ' ένα σκουπιδοτενεκέ.
Χέρια δεμένα στις ερπίστριες,
μάτια, μαλλιά, τα μάτια στα κάγκελα,
ανάμεσα στα κάγκελα...
Μόνο να ξημερώσει, λέγαμε...

Και βέβαια, ήμουνα ΕΚΕΙ.
Πώς να τα πω με τη σειρά;
Πέρασαν κι άλλοι από δω;
Κάτι κορίτσια, κάτι αγόρια...
Και βέβαια είχαμε νεκρούς.
Τι θα πει «πόσους;»
Όχι, το αίμα δεν είναι δικό μου,
δε θέλω επίδεσμο...
Με συγχωρείται, πρέπει να πηγαίνω,
η μάνα μου θ' ανησυχεί.
Τι να σας πω;
Δεν ξέρω...

Μα ναι... ήμουνα ΕΚΕΙ

[επιστροφή στη κορυφή](#)

ΚΑΤΣΙΜΗΣ- ΜΑΣ ΞΑΦΝΙΑΣΕ Η ΝΥΧΤΑ

Σπύρος Κατσίμης
Μας ξάφνιασε η νύχτα

Το πρωί διασχίζαμε τους δρόμους
με τα σχολικά μας βιβλία

Τη νύχτα συνεχίζαμε τη ζωή της ημέρας,
Φυλάγοντας τον ήλιο. Οι φοιτήτριες
Χόρευαν και τραγουδούσαν.

Έτσι μας χαρακτήρισαν συνωμότες.

Στο μεγάλο σχολείο μας ξάφνιασε η νύχτα
Με τόσους βαριά τραυματισμένους γύρω μας,
Χωρίς γάζες, οξυγόνο,
Χωρίς φάρμακα, γιατρό, ασθενοφόρα.

Μια ριπή πολυβόλου τραυματίζει το φως.

Στα υπνοδωμάτια των παιδικών μας χρόνων
Με το εικόνισμα της Παναγιάς ποιός ονειρεύεται
Ειρηνικές παρελάσεις;

Μας κυνηγούσαν στα ερημικά πάρκα και τις παρόδους,
γιατί-λέει-θα καίγαμε την πόλη
με τον ήλιο που κρύβαμε.

[επιστροφή στη κορυφή](#)

ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ- ΚΟΙΜΗΘΕΙΤΕ ΑΔΕΡΦΙΑ

ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ

Κοιμηθείτε Αδέρφια

(απόσπασμα από "το συντροφικό τραγούδι")

Κοιμηθείτε, αδέρφια.

Σ' όποιο χώμα κι αν πέσατε

θ' ακούτε τώρα τα πλατιά βήματα των συντρόφων σας

που προχωράνε σ' όλη τη γη

θ' ακούτε να τραγουδάνε τα πελώρια τραγούδια που 'χατε

κάποτε κι εσείς τραγουδήσει

που οι ήχοι τους ανεβαίνουν και κατεβαίνουν και πηγαίνουν

κι έρχονται

σαν τις μεγάλες αναπνοές του ανέμου πάνω από απέραντα

χωράφια με στάχνα.

Θα τ'ακούτε, σαν καταιγίδα τώρα, να τραγουδιώνται απ'

όλους τους λαούς μαζί.

Και με τα δυνατά σας χέρια μες απ'το χώμα.

Θα υποβαστάζετε τον κόσμο.....

[επιστροφή στη κορυφή](#)

Λειβαδίτης. αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ

ΑΝ ΘΕΛΕΙΣ ΝΑ ΛΕΓΕΣΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

1950

Αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος

δεν θα πάψεις ούτε στιγμή ν'αγωνίζεσαι για την ειρήνη και για το δίκαιο.

Θα βγείς στους δρόμους, θα φωνάζεις, τα χείλια σου θα

ματώσουν απ' τις φωνές

το πρόσωπό σου θα ματώσει από τις σφαίρες - μα ούτε βήμα πίσω.

Κάθε κραυγή σου μια πετριά στα τζάμια των πολεμοκάπηλων

Κάθε χειρονομία σου σα να γκρεμίζει την αδικία.

Και πρόσεξε: μη ξεχαστείς ούτε στιγμή.

Έτσι λίγο να θυμηθείς τα παιδικά σου χρόνια

αφήνεις χιλιάδες παιδιά να κομματιάζονται την ώρα που παίζουν ανύποπτα στις πολιτείες

μια στιγμή αν κοιτάξεις το ηλιοβασίλεμα

αύριο οι άνθρωποι θα χάνονται στη νύχτα του πολέμου

έτσι και σταματήσεις μια στιγμή να ονειρευτείς

εκατομμύρια ανθρώπινα όνειρα θα γίνουν στάχτη κάτω από τις οβίδες.

Δεν έχεις καιρό

δεν έχεις καιρό για τον εαυτό σου

αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος.

Αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος
μπορεί να χρειαστεί ν' αφήσεις τη μάνα σου, την αγαπημένη
ή το παιδί σου.
Δε θα διστάσεις.
Θ' απαρηνηθείς τη λάμπα σου και το ψωμί σου
Θ' απαρηνηθείς τη βραδινή ξεκούραση στο σπιτικό κατώφλι
για τον τραχύ δρόμο που πάει στο αύριο.
Μπροστά σε τίποτα δε θα δειλιάσεις κι ούτε θα φοβηθείς.
Το ξέρω, είναι όμορφο ν' ακούς μια φυσαρμόνικα το βράδυ,
να κοιτάς έν' άστρο, να ονειρεύεσαι
είναι όμορφο σκυμένος πάνω απ' το κόκκινο στόμα της αγάπης σου
Να την ακούς να σου λέει τα όνειρα της για το μέλλον.
Μα εσύ πρέπει να τ' αποχαιρετήσεις όλ' αυτά και να ξεκινήσεις
γιατί εσύ είσαι υπεύθυνος για όλες τις φυσαρμόνικες του κόσμου,
για όλα τ' άστρα, για όλες τις λάμπες και
για όλα τα όνειρα
αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος.

Αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος
μπορεί να χρειαστεί να σε κλείσουν φυλακή για είκοσι ή
και περισσότερα χρόνια
μα εσύ και μες στη φυλακή θα θυμάσαι πάντοτε την άνοιξη,
τη μάνα σου και τον κόσμο.
Εσύ και μες απ' το τετραγωνικό μέτρο του κελλιού σου
θα συνεχίσεις τον δρόμο σου πάνω στη γη .
Κι' όταν μες στην απέραντη σιωπή, τη νύχτα
θα χτυπάς τον τοίχο του κελλιού σου με το δάχτυλο
απ' τ' άλλο μέρος του τοίχου θα σου απαντάει η Ισπανία.
Εσύ, κι ας βλέπεις να περνάν τα χρόνια σου και ν' ασπρίζουν
τα μαλλιά σου
δε θα γερνάς.
Εσύ και μες στη φυλακή κάθε πρωί θα ξημερώνεσαι πιο νέος
Αφού όλο και νέοι αγώνες θ' αρχίζουνε στον κόσμο
αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος

Αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος
θα πρέπει να μπορείς να πεθάνεις ένα οποιοδήποτε πρωινό.
Αποβραδής στην απομόνωση θα γράψεις ένα μεγάλο τρυφερό
γράμμα στη μάνα σου
Θα γράψεις στον τοίχο την ημερομηνία, τ' αρχικά του ονόματος σου και μια λέξη :
Ειρήνη
σα να γραφες όλη την ιστορία της ζωής σου.
Να μπορείς να πεθάνεις ένα οποιοδήποτε πρωινό
να μπορείς να σταθείς μπροστά στα έξη ντουφέκια
σα να στεκόσυνα μπροστά σ' ολάκαιρο το μέλλον.
Να μπορείς, απάνω απ' την ομοβροντία που σε σκοτώνει
εσύ ν' ακούς τα εκατομμύρια των απλών ανθρώπων που
τραγουδώντας πολεμάνε για την ειρήνη.
Αν θέλεις να λέγεις άνθρωπος.

ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ- 1050 ΧΙΛΙΟΚΥΚΛΟΙ

Κωστούλα Μητροπούλου
1050 ΧΙΛΙΟΚΥΚΛΟΙ

"Εδώ Πολυτεχνείο, εδώ Πολυτεχνείο!"
Αυτή η φωνή που τρέμει στον αέρα,
δεν σούστειλε ένα μήνυμα μητέρα,
αυτή η φωνή δεν ήτανε του γιού σου,
ήταν φωνές χιλιάδες του λαού σου.

"Εδώ Πολυτεχνείο ,εδώ Πολυτεχνείο!"
Μιλάει ένα κορίτσι κι ένα αγόρι,
εκπέμπουνε τραγούδι μοιρολόι,
χίλιες πενήντα αντένες η λαχτάρα,
σε στόματα μανάδων η κατάρα.

Και τα κορίτσια και τ' αγόρια που μιλούσαν,
τρεις μέρες και τρεις νύχτες δεν μετρούσαν,
δοκίμαζαν τις λέξεις με αγωνία,
κι αλλάζανε ρυθμό στην ιστορία.

"Εδώ Πολυτεχνείο, εδώ Πολυτεχνείο!"
Γραμμένα μένουν τα ονόματα στο αρχείο,
δεν αναφέρονται οι νεκροί που είναι στο ψυγείο,
λένε πως είναι τέσσερις κι είναι εκατό οι μανάδες,
πρώτα σκοτώθηκε η φωνή και σώπασαν χιλιάδες.

Μητροπούλου - Τα κάγκελα

ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ

της Κωστούλας Μητροπούλου

Πίσω απ' τα κάγκελα ελεύθεροι χιλιάδες
στο δρόμο περπατάει αργά η φοβέρα,
πίσω απ' τα σίδερα ονειρεύονται μανάδες
παιδιά που έχουνε αλλάξει σε μια μέρα.

Μπροστά απ' τα κάγκελα οι σκλάβοι που φοβούνται
όπλα κρατάνε και ο δρόμος τους ανήκει

πίσω απ' τα κάγκελα φωνές που δε φοβούνται
και μοιάζουν θάλασσα που πλέει ένα καΐκι.

Πίσω απ' τα σίδερα τα μάτια της γενιάς τους
χαμογελάνε σ' ένα φως που ξημερώνει
έξω στο δρόμο η ντροπή κι η παγωνιά τους
βήμα με βήμα την ελπίδα τη σκοτώνει.

[επιστροφή στη κορυφή](#)

ΜΟΑΤΣΟΥ-ΒΑΡΝΑΛΗ-ΘΟΥΡΙΟΣ

ΘΟΥΡΙΟΣ

Δώρα Μοάτσου - Βάρναλη

Κανόνια, πολυβόλα
θανάσιμος χορός!
Μα εμείς τα παληκάρια
τραβάμε πάντα εμπρός!

Να σαρώσουμε τυράννους
και προδότες του λαού,
από ράχες και λαγκάδια
κατεβαίνουμε , παντού.

Για να λάμψει πάλι ο ήλιος.
Δίκιο , αλήθεια , λευτεριά.
Δίχως τον ξένο τον αφέντη και
δίχως ντόπιο τύραννο ξανά!

[επιστροφή στη κορυφή](#)

Παππά - Στούς σκοτωμένους σπουδαστές του Νοεμβρίου

Λένα Παππά

Στούς σκοτωμένους σπουδαστές του Νοεμβρίου

Μάτια κλειδωμένα, χέρια παγωμένα
Κείτεται
-δεκοχτώ χρονώ ήτανε δεν ήτανε-
για να έχω εγώ πουλιά-φτερά στα χέρια μου,
και συ στο σπιτάκι σου,
μια γλάστρα με βασιλικό στο πεζουλάκι
και τα παιδιά μας ξένοιαστα να χτίζουνε το μέλλον.

Η μάνα του τον περιμένει και δεν έρχεται,
Η άνοιξή του παίζει και δεν την ξέρει πια.
Στις φλέβες του αίμα σταματημένο και πικρό,
Γυλί σπασμένο ο κόσμος, σωριασμένο πάνω του.
Για να έχω εγώ τον άπσορο μου ύπνο
Και συ γαρύφαλλο στο στόμα σου,
Για να 'χουν τα παιδιά μας το δικό τους ήλιο

[επιστροφή στη κορυφή](#)

Λευτέρης Πούλιος - Αθήνα

Λευτέρης Πούλιος
Αθήνα

Ακου το ουρλιαχτό του περιπολικού και κοίτα
Αυτούς που οτς βάζουν στο αυτοκίνητο και
Βιαστικά τους οδηγούν στο τμήμα .
Με προβολείς στο μάτι τους ρίχνουν κάτω
Τους ψάχνουν κι η μέση τους σπάει στο τραπέζι
Και τους αφήνουν με το στόμα πεταμένο
Στον ουρανό πάνω σ' ένα κολοσιαίο
Κλάξον αυτοκινήτου πάνω στο δάπεδο του γραφείου
Τα παιδιά με τα γυαλιστερά εξαρτήματα
Ειδικευμένα στον τρόπο και τα μεγαλοπρεπή
Σειρήνια στα μάτια τους.
Κι αυτοί που
Έχουν δολοφονηθεί αδιαμαρτύρητα ή πετάχτηκαν
Απ' την ταράτσα του κτιρίου μετά το πέρας
Των ανακρίσεων όπως γίνεται στο σινεμά
Κι αυτοί που αφανίστηκαν μες στη θάλασσα
Θέλοντας να το σκάσουν και οι καιροί
Αποθρασύνοντας τον ισχυρό
Σ' αυτό τον κόσμο τον παράφρονα της φυλακής.

Κι αυτοί που πολτοποιήθηκαν απ' τα τανκς
Μέσα στο Πολυτεχνείο ή έσκασαν απ' τα
καπνογόνα κι αυτοί που σταυρώθηκαν
Στα διασταυρούμενα πυρά
Φωνάζοντας μέχρι τον άλλο κόσμο
«ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ»

[επιστροφή στη κορυφή](#)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΑΒΑΝΗΣ-PENTHS - Στο Διομήδη Κοριννό

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΑΒΑΝΗΣ-ΡΕΝΤΗΣ

Στο Διομήδη Κομνηνό

"Μεταξύ των φονευθέντων , είναι ο
Διομήδης Κομνηνός, ετών 17, με
βεβαρυμένον παρελθόν".
Εφημερίδες - άπο επίσημη ανακοίνωση

Βεβαίως,
είχε βεβαρυμένο παρελθόν ο Διομήδης.
Πέντε χρονών, στους ώμους του πατέρα του
φώναζε για λευτεριά στην Κύπρο,
δέκα χρονών, ξυπόλυτος,
με μια φέτα ψώμι στην τσέπη,
βάδιζε στην πορεία της ειρήνης,
στα δώδεκα ζητούσε δημοκρατία.
Στα δέκα επτά
μ'ένα πλακάτ στο χέρι:
ψωμί - παιδεία - ελευθερία.

[επιστροφή στη κορυφή](#)

Γιάννης Ρίτσος - Ρωμιοσύνη

Γιάννης Ρίτσος

Ρωμιοσύνη

Αυτά τα δέντρα δε βολεύονται με λιγότερο ουρανό,
αυτές οι πέτρες δε βολεύονται κάτω απ' τα ξένα βήματα,
αυτά τα πρόσωπα δε βολεύονται παρά μόνο στον ήλιο,
αυτές οι καρδιές δε βολεύονται παρά μόνο στο δίκιο.

Ετούτο το τοπίο είναι σκληρό σαν τη σιωπή,
σφίγγει στον κόρφο του τα πυρωμένα του λιθάρια,
σφίγγει στο φως τις ορφανές ελιές του και τ' αμπέλια του,
σφίγγει τα δόντια. Δεν υπάρχει νερό. Μονάχα φως.
Ο δρόμος χάνεται στο φως κι ο ίσκιος της μάντρας είναι σίδηρο.
Μαρμάρωσαν τα δέντρα, τα ποτάμια κ' οι φωνές μες στον ασβέ-
στη του ήλιου.
Η ρίζα σκοντάφτει στο μάρμαρο. Τα σκονισμένα σκοίνα.
Το μουλάρι κι ο βράχος. Λαχανιάζουν. Δεν υπάρχει νερό.
Όλοι διψάνε. Χρόνια τώρα. Όλοι μασάνε μια μπουκιά ουρανό
πάνου απ' την πίκρα τους.
Τα μάτια τους είναι κόκκινα απ' την αγρύπνια,
μια βαθειά χαρακιά σφηνωμένη ανάμεσα στα φρύδια τους
σαν ένα κυπαρίσσι ανάμεσα σε δυο βουνά το λιόγεμα.

Το χέρι τους είναι κολλημένο στο ντουφέκι
το ντουφέκι είναι συνέχεια του χεριού τους
το χέρι τους είναι συνέχεια της ψυχής τους -
έχουν στα χείλια τους απάνου το θυμό
κ' έχουνε τον καημό βαθιά-βαθιά στα μάτια τους
σαν ένα αστέρι σε μια γούβα αλάτι.

Όταν σφίγγουν το χέρι, ο ήλιος είναι βέβαιος για τον κόσμο
όταν χαμογελάνε, ένα μικρό χελιδόνι φεύγει μες απ' τ' άγρια γε-
νεια τους
όταν κοιμούνται, δώδεκα άστρα πέφτουν απ' τις άδειες τσέπες τους
όταν σκοτώνονται, η ζωή τραβάει την ανηφόρα με σημαίες και
με ταμπούρα.

Τόσα χρόνια όλοι πεινάνε, όλοι διψάνε, όλοι σκοτώνονται
πολιορκημένοι από στεριά και θάλασσα,
έφαγε η κάψα τα χωράφια τους κ' η αρμύρα πότισε τα σπίτια τους
ο αγέρας έρριξε τις πόρτες τους και τις λίγες πασχαλιές της πλατείας
από τις τρύπες του πανωφοριού τους μπαينوβγαίνει ο θάνατος
η γλώσσα τους είναι στυφή σαν το κυπαρισσόμηλο
πέθαναν τα σκυλιά τους τυλιγμένα στον ίσκιο τους
η βροχή χτυπάει στα κόκκαλά τους.

Πάνου στα караούλια πετρωμένοι καπνίζουν τη σβουνιά και τη
νύχτα
βιγλίζοντας το μανιασμένο πέλαγο όπου βούλιαξε
το σπασμένο κατάρτι του φεγγαριού.

Το ψωμί σώθηκε, τα βόλια σώθηκαν,
γεμίζουν τώρα τα κανόνια τους μόνο με την καρδιά τους.

Τόσα χρόνια πολιορκημένοι από στεριά και θάλασσα
όλοι πεινάνε, όλοι σκοτώνονται και κανένας δεν πέθανε -
πάνου στα караούλια λάμπουνε τα μάτια τους,
μια μεγάλη σημαία, μια μεγάλη φωτιά κατακόκκινη
και κάθε αυγή χιλιάδες περιστέρια φεύγουν απ' τα χέρια τους
για τις τέσσερις πόρτες του ορίζοντα.

Π

Κάθε που βραδιάζει με το θυμάρι τσουρουφλισμένο στον κόρφο
της πέτρας
είναι μια σταγόνα νερό που σκάβει από παλιά τη σιωπή ως το
μεδούλι
είναι μια καμπάνα κρεμασμένη στο γερο-πλάτανο που φωνάζει
τα χρόνια.

Σπίθες λαγοκοιμούνται στη χόβολη της ερημιάς
κ' οι στέγες συλλογιούνται το μαλαματένιο χνούδι στο πάνω χείλι

του Αλωνάρη
- κίτρινο χνούδι σαν τη φούντα του καλαμποκιού καπνισμένο
απ' τον καημό της δύσης.

Η Παναγία πλαγιάζει στις μυρτιές με τη φαρδειά της φούστα
λεκιασμένη απ' τα σταφύλια.
Στο δρόμο κλαίει ένα παιδί και του αποκρίνεται απ' τον κάμπο
η προβατίνα πούχει χάσει τα παιδιά της.

Ίσκιος στη βρύση. Παγωμένο το βαρέλι.
Η κόρη του πεταλωτή με μουσκεμένα πόδια.
Απάνου στο τραπέζι το ψωμί κ' η ελιά,
μες στην κληματαριά ο λύχνος του αποσπερίτη
και κει ψηλά, γυρίζοντας στη σούβλα του, ευωδάει ο γαλαξίας
καμένο ξύγκι, σκόρδο και πιπέρι.

Α, τι μπρισίμι αστέρι ακόμα θα χρειαστεί
για να κεντήσουν οι πευκοβελόνες στην καψαλισμένη μάντρα του
καλοκαιριού "κι αυτό θα περάσει"
πόσο θα στίψει ακόμα η μάνα την καρδιά της πάνου απ' τα εφτά
σφαγμένα παλληκάρια της
ώσπου να βρε'ί το φως το δρόμο του στην ανηφόρα της ψυχής της.

Τούτο το κόκκαλο που βγαίνει από τη γης
μετράει οργιά-οργιά τη γης και τις κόρδες του λαγούτου
και το λαγούτο αποσπερίς με το βιολί ως το χάραμα
καημό-καημό το λεν στα δυοσμαρίνια και στους πεύκους
και ντιντινίζουν στα καράβια τα σκοινιά σαν κόρδες
κι ο ναύτης πίνει πικροθάλασσα στην κούπα του Οδυσσέα.

Α, ποιος θα φράξει τότες τη μπασιά και ποιο σπαθί θα κόψει
το κουράγιο
και ποιο κλειδί θα σου κλειδώσει την καρδιά που με τα δυο θυρό-
φυλλά της διάπλατα
κοιτάει του Θεού τ' αστροπερίχυτα περβόλια;

Ωρα μεγάλη σαν τα Σαββατόβραδα του Μάη στη ναυτική ταβέρνα
νύχτα μεγάλη σαν ταψί στου γανωτζή τον τοίχο
μεγάλο το τραγούδι σαν ψωμί στου σφουγγαρά το δείπνο.
Και νά που ροβολάει τα τρόχαλα το κρητικό φεγγάρι
γκαπ, γκαπ, με είκοσι αράδες προκαδούρα στα στιβάλια του,
και νάτοι αυτοί που ανεβοκατεβαίνουνε τη σκάλα του Αναπλιού
γεμίζοντας την πίπα τους χοντροκομμένα φύλλα από σκοτάδι,
με το μουστάκι τους θυμάρι ρουμελιώτικο πασπαλισμένο αστέρι
και με το δόντι τους πευκόρριζα στου Αιγαίου το βράχο και το
αλάτι.
Μπήκαν στα σίδερα και στη φωτιά, κουβέντιασαν με τα λιθάρια,
κεράσανε ρακί το θάνατο στο καύκαλο του παππουλή τους,
στ' Αλώνια τα ίδια αντάμωσαν το Διγενή και στρώθηκαν στο
δείπνο

κόβοντας τον καημό στα δυο έτσι που κόβανε στο γόνατο το κρι-
θαρένιο τους καρβέλι.

Έλα κυρά με τ' αρμυρά ματόκλαδα, με φλωροκαπνισμένο χέρι
από την έγνοια του φτωχού κι απ' τα πολλά τα χρόνια -
η αγάπη σε περιμένει μες στα σκοίνα,
μες στη σπηλιά του ο γλάρος σου κρεμάει το μαύρο κόνισμά σου
κι ο πικραμένος αχινός σου ασπάζεται το νύχι του ποδιού σου.
Μέσα στη μαύρη ρώγα του αμπελιού κοχλάζει ο μούστος κατα-
κόκκινος,
κοχλάζει το ροδάμι στον καμένο πρίνο,
στο χώμα η ρίζα του νεκρού ζητάει νερό για να τινάξει ελάτι
κ' η μάνα κάτου απ' τη ρυτίδα της κρατάει γερά μαχαίρι.
Έλα κυρά που τα χρυσά κλωσσάς αυγά του κεραυνού -
πότε μια μέρα θαλασσιά θα βγάλεις το τσεμπέρι και θα πάρεις
πάλι τ' άρματα
να σε χτυπήσει κατακούτελα μαγιάτικο χαλάζι
να σπάσει ρόδι ο ήλιος στην αλατζαδένια σου ποδιά
να τον μοιράσεις μόνη σου σπυρί-σπυρί στα δώδεκα ορφανά σου,
να λάμψει ολόγυρα ο γιαλός ως λάμπει η κόψη του σπαθιού και
τ' Απριλιού το χιόνι
και νάβγει στα χαλίκια ο κάβουρας για να λιαστεί και να σταυ-
ρώσει τις δαγκάνες του.

III

Δω πέρα ο ουρανός δε λιγοστεύει ούτε στιγμή το λάδι του μα-
τιού μας
δω πέρα ο ήλιος παίρνει πάνω του το μισό βάρος της πέτρας
που σηκώνουμε πάντα στη ράχη μας
σπάνε τα κεραμίδια δίχως αχ κάτου απ' το γόνα του μεσημεριού
οι άνθρωποι παν μπροστά απ' τον ίσκιο τους σαν τα δελφίνια
μπρος απ' τα σκιαθίτικα καϊκια
ύστερα ο ίσκιος τους γίνεται ένας αϊτός που βάφει τα φτερά του
στο λιόγερμα
και πιο ύστερα κουρνιάζει στο κεφάλι τους και συλλογιέται τ' άστρα
όταν αυτοί πλαγιάζουνε στο λιακωτό με τη μαύρη σταφίδα.

Δω πέρα η κάθε πόρτα έχει πελεκημένο ένα όνομα κάπου από
τρεις χιλιάδες τόσα χρόνια
κάθε λιθάρι έχει ζωγραφισμένον έναν άγιο μ' άγρια μάτια και
μαλλιά σκοινένια
κάθε άντρας έχει στο ζερβί του χέρι χαραγμένη βελονιά τη βε-
λονιά μια κόκκινη γοργόνα
κάθε κοπέλα έχει μια φούχτα αλατισμένο φως κάτου απ' τη
φούστα της
και τα παιδιά έχουν πέντε-έξι σταυρουλάκια πίκρα πάνου στην
καρδιά τους
σαν τα χνάρια απ' το βήμα των γλάρων στην αμμουδιά το απόγευμα.

Δε χρειάζεται να θυμηθείς. Το ξέρουμε.
Όλα τα μονοπάτια βγάζουνε στα Ψηλαλώνια. Ο αγέρας είναι
αψύς κει πάνου.

Όταν ξεφτάει απόμακρα η μινωική τοιχογραφία της δύσης
και σβήνει η πυρκαϊά στον αχερώνα της ακρογιαλιάς
ανηφορίζουν ως εδώ οι γριές απ' τα σκαμμένα στο βράχο σκαλο-
πάτια
κάθονται στη Μεγάλη Πέτρα γνέθοντας με τα μάτια τη θάλασσα
κάθονται και μετράν τ' αστέρια ως να μετράνε τα προγονικά
ασημένα τους κουταλοπήρωνα
κι αργά κατηφοράνε να ταΐσουνε τα εγγόνια τους με το μεσολογ-
γίτικο μπαρούτι.

Ναι, αλήθεια, ο Ελκόμενος έχει δυο χέρια τόσο λυπημένα μέσα
στη θηλειά τους
όμως το φρύδι του σαλεύει σαν το βράχο που όλο πάει να ξε-
κολλήσει πάνου απ' το πικρό του μάτι.
Από βαθιά ανεβαίνει αυτό το κύμα που δεν ξέρει παρακάλια
από ψηλά κυλάει αυτός ο αγέρας με ρετσίνι φλέβα και πλεμόνι
αλισφακιά.

Αχ, θα φυσήξει μια να πάρει σβάρνα τις πορτοκαλιές της θύ-
μησης
Αχ, θα φυσήξει δυο να βγάλει σπίθα η σιδερένια πέτρα σαν
καψούλι
Αχ, θα φυσήξει τρεις και θα τρελλάνει τα ελατόδασα στη Λιά-
κουρα
θα δώσει μια με τη γροθιά του να τινάζει την τυράγνια στον
αγέρα
και θα τραβήξει της αρκούδας νύχτας το χαλκά να μας χορέψει
τσάμικο καταμεσής στην τάπια
και ντέφι το φεγγάρι θα χτυπάει που να γεμίσουν τα νησιώτικα
μπαλκόνια
αγουροξυπνημένο παιδολόι και σουλιώτισσες μανάδες.

Ένας μαντατοφόρος φτάνει απ' τη Μεγάλη Λαγκαδιά κάθε
πρωινό
στο πρόσωπό του λάμπει ο ιδρωμένος ήλιος
κάτου από τη μασκάλη του κρατεί σφιχτά τη ρωμοσύνη
όπως κρατάει ο εργάτης την τραγιάσκα του μέσα στην εκκλησία.
Ήρθε η ώρα, λέει. Νάμαστε έτοιμοι.
Κάθε ώρα είναι η δικιά μας ώρα.

IV

Τράβηξαν ολόισια στην αυγή με την ακαταδεξιά του ανθρώπου
που πεινάει,

μέσα στ' ασάλευτα μάτια τους είχε πήξει ένα άστρο
στον ώμο τους κουβάλαγαν το λαβωμένο καλοκαίρι.

Από δω πέρασε ο στρατός με τα φλάμπουρα κατάσαρκα
με το πείσμα δαγκωμένο στα δόντια τους σαν άγουρο γκόρτσι
με τον άμμο του φεγγαριού μες στις αρβύλες τους
και με την καρβουνόσκονη της νύχτας κολλημένη μέσα στα ρου-
θούνια και στ' αυτιά τους.

Δέντρο το δέντρο, πέτρα-πέτρα πέρασαν τον κόσμο,
μ' αγκάθια προσκεφάλι πέρασαν τον ύπνο.
Φέρναν τη ζωή στα δυο στεγνά τους χέρια σαν ποτάμι.

Σε κάθε βήμα κέρδιζαν μια οργιά ουρανό - για να τον δώσουν.
Πάνου στα караούλια πέτρωναν σαν τα καψαλισμένα δέντρα,
κι όταν χορεύαν στην πλατεία,
μέσα στα σπίτια τρέμαν τα ταβάνια και κουδούνιζαν τα γυαλικά
στα ράφια.

Α, τι τραγούδι τράνταξε τα κορφοβούνια -
ανάμεσα στα γόνατά τους κράταγαν το σκουτέλι του φεγγαριού
και δειπνούσαν,
και σπάγαν το αχ μέσα στα φυλλοκάρδια τους
σα νάσπαγαν μια ψείρα ανάμεσα στα δυο χοντρά τους νύχια.

Ποιος θα σου φέρει τώρα το ζεστό καρβέλι μες στη νύχτα να
ταΐσεις τα όνειρα;
Ποιος θα σταθεί στον ίσκιο της ελιάς παρέα με το τζίτζικι μη
σωπάσει το τζίτζικι,
τώρα που ασβέστης του μεσημεριού βάφει τη μάντρα ολόγυρα
του ορίζοντα
σβήνοντας τα μεγάλα αντρίκια ονόματά τους;

Το χώμα τούτο που μοσκοβολούσε τα χαράματα
το χώμα που είτανε δικό τους και δικό μας - αίμα τους - πώς
μύριζε το χώμα -
και τώρα πώς κλειδώσανε την πόρτα τους τ' αμπέλια μας
πώς λίγνεψε το φως στις στέγες και στα δέντρα
ποιος να το πει πως βρίσκονται οι μισοί κάτου απ' το χώμα
κ' οι άλλοι μισοί στα σίδερα;

Με τόσα φύλλα να σου γνέφει ο ήλιος καλημέρα
με τόσα φλάμπουρα να λάμπει ο ουρανός
και τούτοι μες στα σίδερα και κείνοι μες στο χώμα.

Σώπα, όπου νάναι θα σημάνουν οι καμπάνες.
Αυτό το χώμα είναι δικό τους και δικό μας.
Κάτου απ' το χώμα, μες στα σταυρωμένα χέρια τους
κρατάνε της καμπάνας το σκοινί - περμένουνε την ώρα, δεν
κοιμούνται,

περμένουν να σημάνουν την ανάσταση. Τούτο το χώμα
είναι δικό τους και δικό μας - δε μπορεί κανείς να μας το πάρει.

V

Κάτσανε κάτω απ' τις ελιές το απομεσήμερο
κοσκινίζοντας το σταχτί φως με τα χοντρά τους δάχτυλα
βγάλανε τις μπαλάσκες τους και λογαριάζαν πόσος μόχτος χώρεσε
στο μονοπάτι της νύχτας
πόση πίκρα στον κόμπο της αγριομολόχας
πόσο κουράγιο μες στα μάτια του ξυπόλυτου παιδιού που κράταε
τη σημαία.

Είχε απομείνει πάρωρα στον κάμπο το στερνό χελιδόνι
ζυγιαζόταν στον αέρα σα μια μαύρη λουρίδα στο μανίκι του φθι-
νοπώρου.
Τίποτ' άλλο δεν έμενε. Μονάχα κάπνιζαν ακόμα τα καμένα σπίτια.
Οι άλλοι μάς άφησαν από καιρό κάτω απ' τις πέτρες
με το σκισμένο τους πουκάμισο και με τον όρκο τους γραμμένο
στην πεσμένη πόρτα.
Δεν έκλαψε κανείς. Δεν είχαμε καιρό. Μόνο που η σιγαλιά με-
γάλωνε πολύ
κ' ήταν το φως συγυρισμένο κάτω στο γιαλό σαν το νοικοκυριό
της σκοτωμένης.

Τι θα γίνουν τώρα όταν θάρθει η βροχή μες στο χώμα με τα
σάπια πλατανόφυλλα
τι θα γίνουν όταν ο ήλιος στεγνώσει στο χράμι της συγνεφιάς
σα σπασμένος κοριός στο χωριάτικο κρεββάτι
όταν σταθεί στην καμινάδα του απόβραδου μπαλσαμωμένο το
λελέκι του χιονιού;
Ρίχνουνε αλάτι οι γριές μανάδες στη φωτιά, ρίχνουνε χώμα στα
μαλλιά τους
ξερρίζωσαν τ' αμπέλια της Μονοβασιάς μη και γλυκάνει μαύρη
ρώγα των εχτρών το στόμα,
βάλαν σ' ένα σακκούλι των παππούδων τους τα κόκκαλα μαζί με
τα μαχαιροπήρουνα
και τριγυρνάνε έξω απ' τα τείχη της πατρίδας τους ψάχνοντας
τόπο να ριζώσουνε στη νύχτα.

Θάναι δύσκολο τώρα να βρούμε μια γλώσσα πιο της κερασιάς,
λιγότερο δυνατή, λιγότερο πέτρινη -
τα χέρια εκείνα που απομείναν στα χωράφια ή απάνου στα βουνά
ή κάτω απ' τη θάλασσα, δεν ξεχνάνε -
θάναι δύσκολο να ξεχάσουμε τα χέρια τους
θάναι δύσκολο τα χέρια πούβγαλαν κάλους στη σκανδάλη να ρω-
τήσουν μια μαργαρίτα
να πουν ευχαριστώ πάνου στο γόνατό τους, πάνου στο βιβλίο ή
μες στο μπούστο της αστροφεγγιάς.

Θα χρειαστεί καιρός. Και πρέπει να μιλήσουμε. Ωσπου να βρουν το ψωμί και το δίκιο τους.

Δυο κουπιά καρφωμένα στον άμμο τα χαράματα με τη φουρτούνα. Πούναι η βάρκα;
Ένα αλέτρι μπηγμένο στο χώμα, κι ο αγέρας να φυσάει. Καμένο το χώμα. Πούναι ο ζευγολάτης;
Στάχτη η ελιά, τ' αμπέλι και το σπίτι.
Βραδιά σπαγγοραμμένη με τ' αστέρια της μες στο τσουράπι.
Δάφνη ξερή και ρίγανη στο μεσοντούλαπο του τοίχου. Δεν τ' άγγιξε η φωτιά.
Καπνισμένο τσουκάλι στο τζάκι - και να κοχλάζει μόνο το νερό στο κλειδωμένο σπίτι. Δεν πρόφτασαν να φάνε.

Απάνω στο καμένο τους πορτόφυλλο οι φλέβες του δάσους - τρεχει το αίμα μες στις φλέβες.
Και νά το βήμα γνώριμο. Ποιος είναι;
Γνώριμο βήμα με τις πρόκες στον ανήφορο.
Το σύρσιμο της ρίζας μες στην πέτρα. Κάποιος έρχεται.
Το σύνθημα, το παρασύνθημα. Αδελφός. Καλησπέρα.
Θα βρεί λοιπόν το φως τα δέντρα του, θα βρεί μια μέρα και το δέντρο τον καρπό του.
Του σκοτωμένου το παγούρι έχει νερό και φως ακόμα.
Καλησπέρα, αδερφέ μου. Το ξέρεις. Καλησπέρα.

Στην ξύλινη παράγκα της πουλάει μπαχαρικά και ντεμισέδες η γριά δύση.
Κανείς δεν αγοράζει. Τράβηξαν ψηλά.
Δύσκολο πια να χαμηλώσουν.
Δύσκολο και να πουν το μπόι τους.

Μέσα στ' αλώνι όπου δειπνήσαν μια νυχτιά τα παλληκάρια μένουνε τα λιοκούκουτσα και το αίμα το ξερό του φεγγαριού κι ο δεκαπεντασύλλαβος απ' τ' άρματά τους.
Την άλλη μέρα τα σπουργίτια φάγανε τα ψίχουλα της κουραμάνας τους,
τα παιδιά φτιάξανε παιχνίδια με τα σπύρτα τους που ανάψαν τα σιγάρα τους και τ' αγκάθια των άστρων.

Κ' η πέτρα όπου καθήσαν κάτου απ' τις ελιές το απομεσήμερο άντικρυ στη θάλασσα
αύριο θα γίνει ασβέστης στο καμίνι
μεθαύριο θ' ασβεστώσουμε τα σπίτια μας και το πεζούλι της Αγιά-Σωτήρας
αντιμεθαύριο θα φυτέψουμε το σπόρο εκεί που αποκοιμήθηκαν κ' ένα μπουμπούκι της ροδιάς θα σκάσει πρώτο γέλιο του μωρού στον κόρφο της λιακάδας.
Κ' ύστερα πια θα κάτσουμε στην πέτρα να διαβάσουμε όλη την καρδιά τους
σα να διαβάζουμε πρώτη φορά την ιστορία του κόσμου.

VI

Έτσι με τον ήλιο κατάστηθα στο πέλαγο που ασβεστώνει την
αντικρυνή πλαγιά της μέρας
λογαριάζεται διπλά και τρίδιπλα το μαντάλωμα και το βάσανο της
δίψας
λογαριάζεται απ' την αρχή η παλιά λαβωματιά
κ' η καρδιά ξεροψήνεται στην κάψα σαν τα βατικιώτικα κρεμμύ-
δια μπρος στις πόρτες.

Όσο πάνε τα χέρια τους μοιάζουνε πióτερο το χώμα
όσο πάνε τα μάτια τους μοιάζουνε πióτερο τον ουρανό.

Άδειασε το κιούπι με το λάδι. Λίγη μούργα στον πάτο. Κι ο
ψόφιος ποντικός.
Άδειασε το κουράγιο της μάνας μαζί με το πήλινο κανάτι και
τη στέρνα.
Στυφίζουν τα ούλα της ερμιάς απ' το μπαρούτι.

Πού λάδι τώρα πια για το καντήλι της Αγιά-Βαρβάρας
πού δυόσμος πια να λιβανίσει το μαλαματένιο κόνισμα του δειλινού
πού μια μπουκιά ψωμί για τη βραδιά-ζητιάνα να σου παίξει την
αστρομαντινάδα της στη λύρα.

Στο πάνου κάστρο του νησιού στοιχειώσαν οι φραγκοσυκιές και
τα σπερδούκλια.
Το χώμα ανασκαμμένο από το κανονίδι και τους τάφους.
Το γκρεμισμένο Διοικητήριο μπαλωμένο με ουρανό. Δεν έχει πια
καθόλου τόπο
για άλλους νεκρούς. Δεν έχει τόπο η λύπη να σταθεί να πλέξει
τα μαλλιά της.

Σπίτια καμένα που αγναντεύουν με βγαλμένα μάτια το μαρμαρω-
μένο πέλαγο
κ' οι σφαίρες σφηνωμένες στα τειχιά
σαν τα μαχαίρια στα παιδιά του Άγιου που τον δέσανε στο κυ-
παρίσσι.

Όλη τη μέρα οι σκοτωμένοι λιάζονται ανάσκελα στον ήλιο.
Και μόνο σα βραδιάζει οι στρατιώτες σέρνονται με την κοιλιά
στις καπνισμένες πέτρες
ψάχνουν με τα ρουθούνια τον αγέρα έξω απ' το θάνατο
ψάχνουνε τα παπούτσια του φεγγαριού μασουλώντας ένα κομμάτι
μεντζεσόλα
χτυπάν με τη γροθιά το βράχο μήπως τρέξει ο κόμπος του νερού
μα απ' την άλλη μεριά ο τοίχος είναι κούφιος
και ξανακούν το χτύπημα με τους πολλούς γύρους που κάνει η
οβίδα πέφτοντας στη θάλασσα
κι ακούν ακόμα μια φορά το σκούξιμο των λαβωμένων μπρος

στην πύλη.
Πού να τραβήξεις; Σε φωνάζει ο αδερφός σου.

Χτισμένη η νύχτα ολόγυρα απ' τους ίσκιους ξένων караβιών.
Κλεισμένοι οι δρόμοι απ' τα ντουβάρια.
Μόνο για τα ψηλά είναι ακόμα δρόμος.
Κι αυτοί μουντζώνουν τα καράβια και δαγκώνουνε τη γλώσσα τους
ν' ακούσουνε τον πόνο τους που δεν έγινε κόκκαλο.

Απάνω στα μεντένια οι σκοτωμένοι καπετάνιοι ορθοί φρουρούν
το κάστρο.
Κάτου απ' τα ρούχα τους λυώνουν τα κρέατά τους. Έι, αδέρφι,
δεν απόστασες;
Μπουμπούκιασε το βόλι μέσα στην καρδιά σου
πέντε ζουμπούλια ξεμυτίσαν στη μασκάλη του ξερόβραχου,
ανάσα-ανάσα η μοσκοβόλια λέει το παραμύθι - δε θυμάσαι;
δοντιά-δοντιά η λαβωματιά σου λέει τη ζωή,
το χαμομήλι φυτρωμένο μες στη λίγδα του νυχιού σου στο με-
γάλο δάχτυλο του ποδαριού
σου λέει την ομορφιά του κόσμου.

Πιάνεις το χέρι. Είναι δικό σου. Νοτισμένο απ' την αρμύρα.
Δικιά σου η θάλασσα. Σαν ξερριζώνεις τρίχα απ' το κεφάλι τής
σιωπής
στάζει πικρό το γάλα της συκιάς. Όπου και νάσαι ο ουρανός σε
βλέπει.
Στρίβει στα δάχτυλά του ο αποσπερίτης την ψυχή σου σαν τσιγάρο
έτσι ναν τη φουμάρεις την ψυχή σου ανάσκελα
βρέχοντας το ζερβί σου χέρι μες στην ξαστεριά
και στο δεξί σου κολλημένο το ντουφέκι-αρραβωνιαστικά σου
να θυμηθείς πως ο ουρανός ποτέ του δε σε ξέχασε
όταν θα βγάζεις απ' τη μέσα τσέπη το παλιό του γράμμα
και ξεδιπλώνοντας με δάχτυλα καμένα το φεγγάρι θα διαβάζεις
λεβεντιά και δόξα.

Ύστερα θ' ανεβείς στο ψηλό καραούλι του νησιού σου
και βάζοντας καψούλι το άστρο θα τραβήξεις μια στον αέρα
πάνου από τα τειχιά και τα κατάρτια
πάνου από τα βουνά που σκύβουν σα φαντάροι πληγωμένοι
έτσι μόνο και μόνο να χουγιάξεις τα στοιχειά και να τρυπώσουν
στην κουβέρτα του ίσκιου -
θα ρίξεις μιαν ίσα στον κόρφο τ' ουρανού να βρείς το γαλανό
σημάδι
σάμπως να βρίσκεις πάνου απ' το πουκάμισο τη ρώγα της γυ-
ναίικας που αύριο θα βυζαίνει το παιδί σου
σάμπως να βρίσκεις ύστερ' από χρόνια το χερούλι της εξώπορτας
του πατρικού σπιτιού σου.

Το σπίτι, ο δρόμος, η φραγκοσυκιά, τα φλούδια του ήλιου στην
αυλή που τα τσιμπολογάν οι κόττες.
Τα ξέρουμε, μας ξέρουνε. Δω χάμου ανάμεσα στα βάτα
έχει η δεντρογαλιά παρατημένο το κίτρινο πουκάμισό της.
Δω χάμου είναι η καλύβα του μερμηγκιού κι ο πύργος της σφή-
γκας με τις πολλές πολεμίστρες,
στην ίδια ελιά το τσόφλι του περσινού τζίτζικα κ' η φωνή του
φετεινού τζίτζικα,
στα σκoίνα ο ίσκιος σου που σε παίρνει από πίσω σα σκυλί αμί-
λητο, πολύ βασανισμένο,
πιστό σκυλί - τα μεσημέρια κάθεται δίπλα στο χωματένιον ύπνο
σου μυρίζοντας τις πικροδάφνες
τα βράδια κουλουριάζεται στα πόδια σου κοιτάζοντας ένα άστρο.

Είναι μια σιγαλιά από αγλάδια που μεγαλώνουνε στα σκέλια τού
καλοκαιριού
μια νύστα από νερό που χαζεύει στις ρίζες της χαρουπιάς -
η άνοιξη έχει τρία ορφανά κοιμισμένα στην ποδιά της
έναν αϊτό μισοπεθαμένο στα μάτια της
και κει ψηλά πίσω από το πευκόδασο
στεγνώνει το ξωκκλήσι του Αη-Γιαννιού του Νηστευτή
σαν άσπρη κουτσουλιά του σπουργιτιού σ' ένα πλατύ φύλλο μου-
ριάς που την ξεραίνει η κάψα.

Ετούτος ο τσοπάνος τυλιγμένος την προβιά του
έχει σε κάθε τρίχα του κορμιού ένα στεγνό ποτάμι
έχει ένα δάσος βελανιδιές σε κάθε τρύπα της φλογέρας του
και το ραβδί του έχει τους ίδιους ρόζους με το κουπί που πρω-
τοχτύπησε το γαλάζιο του Ελλήσποντου.

Δε χρειάζεται να θυμηθείς. Η φλέβα του πλάτανου
έχει το αίμα σου. Και το σπερδούκλι του νησιού κ' η κάπαρη.
Το αμίλητο πηγάδι ανεβάζει στο καταμεσήμερο
μια στρογγυλή φωνή από μαύρο γυαλί κι από άσπρο άνεμο
στρογγυλή σαν τα παλιά πιθάρια - η ίδια πανάρχαιη φωνή.
Κάθε νύχτα το φεγγάρι αναποδογυρίζει τους σκοτωμένους
ψάχνει τα πρόσωπά τους με παγωμένα δάχτυλα να βρεί το γιο του
απ' την κοιλιά του σαγονιού κι απ' τα πέτρινα φρύδια,
ψάχνει τις τσέπες τους. Πάντα κάτι θα βρεί. Κάτι βρίσκουμε.
Ένα κλειδί, ένα γράμμα, ένα ρολόι σταματημένο στις εφτά. Κουρ-
ντίζουμε πάλι το ρολόι. Περπατάνε οι ώρες.

Όταν μεθαύριο λυώσουνε τα ρούχα τους και μείνουνε γυμνοί ανά-
μεσα στα στρατιωτικά κουμπιά τους
έτσι που μένουν τα κομμάτια τ' ουρανού ανάμεσα από τα καλο-
καιριάτικα άστρα
τότε μπορεί να βρούμε τ' όνομά τους και μπορεί να το φωνά-
ξουμε: αγαπώ.
Τότε. Μα πάλι αυτά τα πράγματα είναι λιγάκι σαν πολύ μακρινά.
Είναι λιγάκι σαν πολύ κοντινά, σαν όταν πιάνεις στο σκοτάδι ένα

χέρι και λες καλησπέρα
με την πικρή καλογνωμιά του ξενητεμένου όταν γυρνάει στο πα-
τρικό του
και δεν τον γνωρίζουνε μήτε οι δικοί του, γιατί αυτός έχει γνω-
ρίσει το θάνατο
κ' έχει γνωρίσει τη ζωή πριν απ' τη ζωή και πάνου από το
θάνατο
και τους γνωρίζει. Δεν πικραίνεται. Αύριο, λέει. Κ' είναι σίγουρος
πως ο δρόμος ο πιο μακρινός είναι ο πιο κοντινός στην καρδιά
του Θεού.
Και την ώρα που το φεγγάρι τον φιλάει στο λαιμό με κάποια
στεναχώρια,
τινάζοντας τη στάχτη του τσιγάρου του απ' τα κάγκελα του μπαλ-
κονιού, μπορεί να κλάψει από τη σιγουριά του
μπορεί να κλάψει από τη σιγουριά των δέντρων και των άστρων
και των αδελφών του.

[επιστροφή στη κορυφή](#)

ΡΙΤΣΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ - Το αγόρι και η πόρτα

ΡΙΤΣΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ Το αγόρι και η πόρτα

Εκεί που έπεσε
είναι μια κόκκινη λίμνη,
ένα κόκκινο δέντρο,
ένα κόκκινο πουλί.
Σηκώθηκε όρθια
η πεσμένη καγκελόπορτα-
χιλιάδες άλογα.
Λαός καβαλίκεψε.
Κομνηνέ! - φωνάξαμε.
Γύρισε και μας κοίταξε
δε φορούσε επίδεσμο
ούτε στεφάνι.
Άσπρα άλογα, κόκκινα άλογα
και μαύρα, πιο μαύρα-
καλπασμός, - η ιστορία
Να προφτάσουμε.

[επιστροφή στη κορυφή](#)

Γιάννης Ρίτσος - Το σώμα και το αίμα

Γιάννης Ρίτσος
Το σώμα και το αίμα

Ο ΕΝΑΣ γράφει συνθήματα στους τοίχους ο άλλος
φωνάζει συνθήματα πάνω απ' τους δρόμους ο τρίτος
φοράει το παράθυρο τραγουδάει ανοιχτός Ρωμοσύνη Ρωμοσύνη
τους τραυματίες τους κουβάλησαν στη βιβλιοθήκη
η μια παλάμη αμπελόφυλλου στο χτυπημένο γόνατο
αγάλματα λυπημένα μες στους καπνούς -που τον ξεχάσατε τον
έρωτα
σπουδαστές οικοδόμοι κατάρες πλακάτ ζητωκραυγές σημαίες
έρωτας είναι τ' όνειρο έρωτας είναι ο κόσμος
χαμηλωμένο κούτελο του ταύρου έρχονται κι άλλοι κι άλλοι
μικρά μεγάλα σκολιάροπαιδα με μια φούχτα στραγάλια με τσάντες
δυο κόκκινα πουλιά σταυρωτά ζωγραφισμένα στα τετράδια τους
οι νεόνυμφοι βγήκαν απ' το φωτογραφείο δένουν τις άσπρες ταινίες
στο κιγκλίδωμα
τυφλοί λαχειοπώλες μια όρθια κιθάρα λαμπιόνια φαρμακείων
νυχτώνει η πολιτεία ηλεκτρικοί αριθμοί κλεισμένα θέατρα
κλεισμένα τα μικρά τεφτέρια τα υπόγεια ποιήματα τα τρύπια λουλούδια
η μυστική γεωγραφία ανεβαίνει βουβή πάνω απ' τη νύχτα απ' το
απόρθητο βάθος
απόψε είναι ο καιρός για όλα λέει
απόψε είναι η συνέχεια όλων λέει
αύριο για όλο τον άνθρωπο για όλο το μέλλον
έτσι είπε πάνω στη στέγη
κράταγε ένα μεγάλο αόρατο τιμόνι κ' έστριβε την πολιτεία
κάτω απ την ασφαλτο ακουγόταν ο θόρυβος του κόσμου
ένα μαύρο σκυλί ένα καλάθι ένας μικρός καθρέφτης
δυο τεράστια παπούτσια του μικρού γελωτοποιού και το
σπασμένο ποτήρι
κ η μυρωδιά απ' τη φουφού του καστανά μεγάλη σαν καράβι

[επιστροφή στη κορυφή](#)

Γιάννης Ρίτσος - 16 και 17 Νοέμβρη 1973

Αθήνα 16 Νοεμβρίου 1973

Ωραία παιδιά, με τα μεγάλα μάτια σαν εκκλησίες χωρίς στασίδια.
Ωραία παιδιά, δικά μας, με τη μεγάλη θλίψη των αντρείων,
Αψήφιστοι, όρθιοι στα προπύλαια, στον πέτρινο αέρα,
Έτοιμο χέρι, έτοιμο μάτι, - πως μεγαλώνει
το μπόι, το βήμα και η παλάμη του ανθρώπου;

17 Νοεμβρίου

Βαρεία σιωπή, διάτρητη απ' τους πυροβολισμούς,
πικρή πολιτεία,
αίμα, φωτιά, η πεσμένη πόρτα, ο καπνός, το ξύδι-
ποιος θα πει : περιμένω απ' το μέσα μαύρο;

Μικροί σκοινοβάτες με τα μεγάλα παπούτσια
μ' έναν επίδεσμο φωτιά στο κούτελο
κόκκινο σύρμα, κόκκινο πουλί,
και το μοναχικό σκυλί στ' αποκλεισμένα προάστια
ενώ χαράζει η γλωμότερη μέρα πίσω
απ' τα καπνισμένα αγάλματα
κι ακούγεται ακόμη η τελευταία κραυγή διαλυμένη
στις λεωφόρους.
Πάνω απ' τα τανκς, μέσα στους σκόρπιους πυροβολισμούς
πως μπορείτε λοιπόν να κοιμάστε;

[επιστροφή στη κορυφή](#)

ΡΩΤΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ - Εδώ πολυτεχνείο

ΡΩΤΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ Εδώ Πολυτεχνείο

Εδώ Πολυτεχνείο! Εδώ
Πολυτεχνείο! Εδώ καλώ
βοήθεια, πρόφτασε, λαέ,
σκοτώνουν τα παιδιά σου, οϊμέ!
Τα νιάτα που έστησαν εδώ
του Αγώνα τραγικόν χορό
και τραγουδούν τη λευτεριά,
σου τα σκοτώνουν τα παιδιά.
Της βίας ο δούλος ο μωρός
δουλέμπορος, φονιάς μιάρος,
σκοτώνει, λαέ, τα τέκνα σου,
τ' αγόρια, τα κορίτσια σου.

Εδώ Πολυτεχνείο! Εδώ
τα νιάτα σέρνουνε χορό.
Της Επιστήμης τα παιδιά
και τραγουδάν τη Λευτεριά.
Εδώ της νιότης ο άξιος νους,
που χτίζει θέατρα, ναούς,
σκεδιάζει ιδέες και μηχανές
και δένει το αύριο με το χτες,
Εδώ Πολυτεχνείο! Εδώ
μέσα στις Τέχνης το ιερό
σκοτώνει η βία τα παιδιά
που τραγουδάν τη Λευτεριά.

Εδώ Πολυτεχνείο! Εδώ
γίνεται ανήκουστο κακό!
Της βίας ο δούλος ο μωρός
του Χάρου μαύρος έμπορος,
σφάζει τα τέκνα του λαού.

τη νιότη, την ελπίδα του,
το άνθος του αύριο, τον καρπό
της τέχνης και της γνώσης, ω!

Εδώ Πολυτεχνείου κραυγή
καλούν το Χρέος κι η Τιμή
Λαέ μας, βοήθα τα παιδιά.
Ο αγώνας για τη Λευτεριά.

[επιστροφή στη κορυφή](#)

Χαρμόσυνο γεγονός

Χαρμόσυνο γεγονός

«αυτή τη στιγμή, Έλληνες, αυτή τη στιγμή,
στην πόρτα μας σταμάτησε ένα τανκ!
Ο λοχαγός σήκωσε το χέρι και μας χαιρέτησε!
Αυτή τη στιγμή, Έλληνες, αυτή τη στιγμή,
ο στρατός είναι δικός μας,
δε θα μας χτυπήσουν!
Αυτή τη στιγμή σήκωσε το χέρι και μας χαιρέτησε
ένας λοχαγός. Δε θα μας χτυπήσουν!
Μόνο το σίδερο είναι δικό τους,
οι καρδιές είναι δικές μας. Δε θα μας χτυπήσουν.
Αυτή τη στιγμή, αδελφώνονται στους δρόμους
πολίτες και φαντάροι.
Δε θα μας χτυπήσουν!»
...ένα άλλο χέρι σηκώθηκε και διέταξε «πυρ!»...